

učenci morejo reči v obeh jezicih imenovati in povedati, kaj so, kakšne so, ali kaj da delajo. Pri vajah nahajamo še kratka, primerna berila in lahke nganjke. Nazorni nauk je na ta način skrčen na 12 strani in v tolikem obsegu je lahko mogoče, da se v prvem letu temeljito in z dobrim vspehom prebavi. Znano je, da je nazorni nauk v starem slov.-nemškem abeced. preobširen — obsega namreč 50 strani.

Poslednji del abecedniku je nemško berilo, ki ima 25 vaj. Posebno se je ozir jemalo na kratka poetična berila in dvogovore, kar učencem 1. razreda najbolj pristoji. 25. vaja ima 4 kratka vošila. Berila niso opisovalna, ampak pripovedovalna, toraj otroku bolj zanimiva. Tisk je mnogovrsten, posebno napisi so primerno veliki. Tudi po vnanji obliki se knjiga sama priporoča. Na 10 iztisov daje g. založnik 1 iztis po verhu, to je menda desti.

„Kres“. Leposloven in znanstven list. S sodelovanjem gosp. profesorja dr. Greg. Kreka in gosp. župnika Dav. Trstenjaka, uredjuje dr. Jakob Šket, c. kr. gimn. profesor v Celovci. — Tiska, izdaja in založuje tiskarna družbe sv. Mohora. — Velja na leto 4 gl., na pol leta 2 gl. in se tudi lahko po zvezkih à 40 kr. v knjigarnah kupuje. — Prva številka prinaša iz spretnih peres sledeče članke: 1. V dan 1. januarja 1881. (Pesem.) — 2. Pomladanski vetrovi. (Povest iz časov francoskih vojsk.) — 3. Roka in srce. (Novela.) — 4. Zdravniški poskus. (Humoreska.) — 5. Popotne opazke. — 6. Povstanek godbe in njeno delovanje na ljudi in živali. — 7. Narodno blago. — 8. Dr. Ljudevit Gaj in ilirska ideja. — 9. Doneski k filozofični trminologiji. — 10. Kres. — 11. Zgodovinske črtice v nekdanjej provinciji: Windischgraz. — 12. Drobnosti in dopisi. — Naročnina se naj pošilja na založništvo in opravništvo »Kresovo«, to je tiskarnici družbe sv. Mohora. *Vredništvo in založništvo.*

D o p i s.

Iz Ljubljane. »Narodna šola« je poslala od občnega zbora t. l. do sedaj 47 šolam blaga v vrednosti 286 gl. 90 kr. Šole, ki so dobile blaga, naj skerbé, da se darovi obernejo po namenu dariteljev, namreč ubogim šolarjem v podporo; vsakemu učitelju je silno težko gledati učence brez učil, a namen »Nar. šole« je prav ta, revnim učencem, posrednje pa tudi šolam, pod ramo seči, da lože svoj posel izveršé. Sicer razpošilja »N. š.« svoje blago redno po razmerji uplačevanja, dasiravno v izvanrednih okolsčinah tudi blaga popolnoma podari, a nam bi viri kmalo usahnili, ko bi ne imeli dobrotnikov (lajov, t. j. neučiteljev) ki iz nesebičnosti, iz domoljubja in iz humanizma »Nar. šole«, podpirajo. Naj bo »Narodna šola« tudi v prihodnjem letu radoljubom živo priporočena, posnemajmo druge narodnosti, ki tudi podpirajo svoje šolstvo; na svetu je uže tako, da brez truda in požertvovalnosti ne gre, pa le ne gre! a vztrajnost pride pa vendar-le do svojega namena. Iz tega kratkega razjasnila pa tudi vsakdo lahko vidi, da glede na občno korist in pravo, katero nam mora zmirom vodilo biti, posameznim šolam nemoremo vstreči tako, kakor si včasih želé. Radi bi storili, a nemoremo in ne smemo!

Različnosti.

Rusini na Gališkem so imeli p. jesen veliki ljudski shod, v katerem so med drugim prosili tudi, da naj se v Lvovem (Lemberg) Přemislu, Stanisla-

vovem in Tarnopolu vvedo rusinska učiteljišča z rusinskim učnim jezikom, da naj bode spraševalna komisija za ljudske šole rusinska in pri učiteljiščih vadnice z rusinskim učnim jezikom. V izhodnej Galiciji naj se ustanovi potrebno število srednjih šol z rusinskim poučnim jezikom; dokler se pa to ne zgodi, naj bode rusinski jezik obligaten predmet in poučevanje v verozakonu v rusinskem jeziku. — Na učiteljišču v Levovem naj bode ravnopravnost jezikov pri vseh predmetih, dokler pa se to ne izpelje, naj so pri bogoslovni fakulteti profesorske stolice z rusinskim jezikom za sv. pismo stare in nove zaveze in za dogmatiko, pri pravoslavni fakulteti naj so sedanje tri namestne službe sistemizirane stolice za državljansko in kazensko pravo in za civilno obravnanje; tudi za rusinsko zgodovino naj bode profesorska stolica. — Te peticije so poslali vsem rusinskim občinam, in volili so potem šolski zbor (Schulenenquette), da pripravi potrebne nasvete.

Iz Monakovega beremo v »Vtld« to-le: Ko so jeseni l. 1869 volitve v mestni zbor liberalno izpale, začeli so vso odgojo in pouk »liberalno« snovati. V Monakovem so imeli dosihmal prav dobre elementarne šole, ki so se imenovale verske »farne šole«; meščanje, ki so hotli dekleta više izobraževati, imeli so tudi višo dekliško šolo s tremi tečaji. A liberalnemu svetu to ni bilo dovolj, ustanovili so še jedno dekliško šolo, a obe so razširili še za 3 razrede, tako, da je bilo za navadne meščanske hčere nekaka gimnazija, a hčere uradnikov so hodile v gojišče, ustanovljeno po kralju Ludoviku I. Šolski program modernih dekliških šol je imel sem in tja čudne stvari. Po viših razredih, kjer je bilo navadno malo učenk, so poučevali o starodavnih basnih, brali so Niebelungen-Lied, Gudrun, Walther v. d. Vogelweide; meščanskim hčeram so dopovedali o kristalskih prvotnih oblikah, razkladali postave mehanske in tako daleč. (To se ne zgodi le v Monakovem.) Telovaja je bila obligatna, a šivanke pa kuharice niso poznale. Da se pa ničesar ni pogrčalo, kar spada novodobnemu liberalizmu, bile ste oboji dekliški šoli medverski (simultanni), da ne pride notri kak duhoven. Dosti dolgo je konservativna večina to gledala, dasiravno je to mesto dosti stalo, za 405 deklic je bile 35 učencikov. V četrtek 9. decembra je bilo sklenjeno, naj se obe šoli v jedno združite, reklo se je pa tudi, da magistrat nima pravice, učni črtež kritikovati. — No, počasi se obrača na bolje, a obrača se vendar le, kakor pri nas, tako tudi drugod!

Izpod Karpatov imajo »Nov.« l. 50. in 51. dopis, ki popisuje bedo in revščino ogerskih Slovakov, od koder izvira tudi národno propadanje. — Vsakdo iz med nas pozna piskrovezce in kotličarje, ki hodijo s svojimi pastmi, dergali i. dr. po vsej Evropi; bolj izobraženi, ki časopise bero, vedo tudi kaj povedati o »Slovaški Matici« in o neumornem delovanji slovaških rodoljubov. No, ti Slovaki so potomci nekdanjih Slovanov, ki so o Metodovem času ogersko zemljo posedli, a Madjari so jih potisnili v nerodovitne kraje Zgornje Ogorske, v podnožje Karpatov, kjer se borujejo za vsakdanji živež in so popolnoma odvisni od Madjarov in — Židov. Poslušajmo po tem vvodu dopis sam:

V karpatskih krajih ob gališki meji kmetov v našem pomenu ni; tukaj so le kočlarji in kmetijski delavci na eni strani, na drugi pa aristokratski posestniki in latifundisti. Leta 1848.—1849. so postali tako imenovani urbarialci, to je, kmetje, kateri so bili uže za časov Marije Terezije in cesarja Jožefa za posestnike vknjženi, lastniki dotičnih »sesij« ali gruntov. Te urbarialne sesije so bile poprek po 20 oralov velike, vrh tega so dobile občine v last še občinske pašnike in loge. Dokler se ti grunti niso smeli svojevoljno deliti in razkosavati, je dotičnim posestnikom mogoče bilo, še na njih shajati; vendar potem, ko se

je razdeljevanje in razkosavanje prosto dovolilo, so se ta uže malehna posestva brž tako razdrobila, da zdaj nikakor več samostojno živiti ne morejo. Ob tem, ko je kmečko posestvo tako v kmečko proletarstvo razdrobljeno, je poleg tega aristokratsko posestvo veliko, da ne šteje samo po stotinah in stotinah, temveč po tisočinah in tisočinah oralov. Prilika mi je bila ogledati si razne latifundije od 1000 do 15000 oralov velike in med njimi tam pa tam raztrošene kočlarske vasi, tako da so veliki in mali posestniki si v obče v poprečni razmeri kakor 1000 : 5, to je, da eno gospodsko posestvo veljá najmanj 200 kmečkih, pa se ve da so tudi latifundije, katere po 1000 in še več kmečkih veljajo.

Obrtnije pa je v teh pokrajinah do pike malo; na eni strani je toraj kmetijsko proletarstvo, na drugi aristokratsko latifundijstvo: naravni posledki temu stanju so lahko razvidni.

V krajih, kjer izdatne obrtnije in trgovine ni, je vse premoženje in vsa oblast v zemeljskem posestvu; kdor tega ali celó nič ali dovolj nima, ničesar ne premore, in mora biti najpokornejši sluga srečnejšemu premožnjaku. V rokah teh veljakov je tedaj vsa oblast: nepremožno slovačko ljudstvo se mora po vsem po njihovi volji ravnati, ono ne sme nobenega političnega mnenja imeti, katero bi bilo njim nasprotno; po njihovem mora biti vse uradništvo, učiteljstvo in duhovništvo.

A kdo so ti veljaki? Se ve da Madjari in najzagrizenejši madjaroni, kateri so mnogo zlobnejši od prvih. Tedaj je narodno gibanje po takošnih ruralnih razmerah prava narodna mizerija; ljudstvo, to pohlevno, dobrodušno slovaško ljudstvo, je uboga čeda, katero gospodarji le strižejo in v svoje svrhe rabijo, pasti pa se mora samo po neplodnih kotih, kateri so ji še nekako po milosti prepuščeni.

Kaj pa dela in stori slovaško duhovništvo za obrambo svojega naroda? Da so škofi in drugi višeoblastni duhovni vsi Madjari ali zagrizeni madjaroni, za to uže vlada skrbi; ti ljudje pa v svoj red na to pazijo, da se niže duhovništvo, katero najbolj na narod vpliva, po njihovi volji ravná; konečno, kar bi še vlada in viši duhovni krogi zamudili, pa močno nadomestujejo in pripomaga jejo vsakojaki cerkveni patroni.

Najvoči reveži so duhovni združene vstóčne cĕrkve — mnogo Slovakov ob gališki meji se namreč k tej cerkvi broji; — ti duhovni so oženjeni, imajo navadne mnogobrojne družine, katerim vsega pomanjkuje in toraj ne morejo na drugo misliti nego na vsakdanji kruh. Želeč izvediti, kolikor mogoče o narodnem gibanju in življenju, govoril sem s takošnimi duhovni, pa vsakateri mi je le o svojih težavah tožil, eden pa mi je tudi naravnost rekel: »Najbolje bi bilo, da bi se mi Slovaki brž ko brž vsi pomadjarili, da bi nas potem Madjari več tako ne zatirali in zaničevali!« Smilil se mi je ta duhoven z mnogobrojno familijo, in ker je bilo v nedeljo, ko sem se z njim pogovarjal, šel sem potem tudi v njegovo cerkev ter z njim vred zdihoval: Bože pomiluj! Bože pomiluj!

Nekaj bolj neodvisni, bolj premožni in narodno vzbujeni so slovaški protestanti; oni se s svojim duhovništvom, s svoje božjo službo in s svojimi šolami še po najbolj odlikujejo. Med njimi ne veje poznati suhoparni duh nemškega protestantizma, temuč navdaja jih, rekel bi, čisto slavjansko blagočutje, čista slavjanska pobožnost, a moli se k Bogu v milem živem govoru maternem, ne v tuji ali zastareli besedi. — Vsled velike naklonosti k slavnemu pesniku »Slavy Dcera« čital sem ob neki priliki tudi njegove klasične predike, to je: »Nedĕlni, svátečné i přiležitostné kázně a řeči, od Jana Kollára«, z veseljem

priznavam, da sem še sedaj v kljub vsemu madjarskemu nasilju v protestantskih slovaških cerkvah mnogo Kollárjevega duha našel. — Vendar tudi v protestantsko duhovništvo slovaško se madjarstvo z vso močjo vsiljuje. Merodajni in odločilni madjarski krogi za to skrbijo, da je više vodstvo v madjarskih rokah, da se za superintendente, kakor pri katolikih za škofe, le Madjari ali madjaroni volijo, ter v senioratstvo in vsakatero duhovno in šolsko nadzorništvu ljudje te vrste vrivajo.

Slabe agrarne razmere ter azijski madjarizem v uradih, cerkvi in šoli pretijo pogubiti slovaški narod, pa kar njegovo mizerijo še najbolj povišuje, to je judovstvo, katero je celo Ogersko poplavelo ter jo kakor rak na živem telu zajeda. Madjarski aristokrati, majhni in veliki, so vajeni, denar le izdavat, pa nikakor ne si ga pridobivati. Ker pa so dandanes takošne okolnosti, da še največi bogataši s svojim premoženjem dobro gospodariti morajo, ako na nič priti nočejo, a največi del madjarskih velikašev o umnem gospodarstvu kar pojma nima, prepušča svoja posestva v najem, in sicer najbolj judom. Jud v najem vzeto posestvo ali ob svojem obdeluje ali ga v malih parcelah za dober dobiček malim kmečkim najemnikom v odkup daje. Jud po navadi svojemu zemljiščnemu gospodarju dotično letno odkupnino redno plačuje, a ker stari ali mladi magnat za svoje mnogovrstne potrebsčine na tem denarji nikoli dosti nima, mu izprva ob vsem potrepljivi Hebrejec za dobre obresti še vrhu tega z denarjem pomaga. Magnat ali magnatič živi tako nekaj časa brez vseh skrbi, vendar malo po malo jud denarja več tako rad ne daje, tudi letne najemnine, pravi, da ne more več odrajtovati, a zahteva, da se mu vrne posojilo, katero je z obresti vred visoko narastlo. V takošnem položaju pa si aristokratski posestnik ne more drugače pomagati, nego s tem, da svoje posestvo prodá, in jud ga kupi. Tako judje postajajo veliko bolj srednji in mali posestniki povsod na Ogerskem in povsod zahaja ljudstvo z magnati vred v njihove roke in njihovo oblast. Jud, veliki posestnik ali najemnik, je veliki gospod v svojem okraji; on je cerkveni in šolski patron ter politični vsemogočnik. Vendar ti »nobel« judje še niso za narod največe zlo; prave ljudske pijavke so mali hebrejci, kateri še nimajo mnogo premoženja ter se za barantarje po vaséh naseljujejo. Ti ljudje gulijo kmečko ljudstvo na vsakateri način ter v svojo last pridobivajo kočé in kmetije, tako, da po nekaterih vaseh nahajaš več judov nego kristijanov, a še ti kristijani so sami revni hlapci in robotarji judom.

Bieda sa vali na národ,
K studenej zemi ho tlači;
Jako ten ljud mój úbohy
Toljko bied unášat' stači?

Res čuditi se je, kako narod slovaški toliko nezgod prenašati in strpeti more ter še na lepo srečno in slavno bodočnost upa, kakor njegov odlični pesnik Vajanski dalje pravi:

Prijde aj k nám už svoboda,
Bleskami do biedy hodi,
Čože sa s biedou zrobilo?
Vrahom na návstevy chodi!

Da, slovaški narod še ni izgubljen v kljub tiraničnemu madjarizovanju in judovskemu gulenju; v kljub vsem težavam, katere ga tarejo, on še na svojih zdravih in čvrstih koreninah ipak krepko živi. Pod neusmiljenim madjarskim in judovskim gospodstvom sicer hira in otrpljen je kakor zdrava rastlina o hudi zimi; kedar mu pa sedanji mraz neha ter ga drugič vseoživljajoče solnce z milimi žarki nove svobode obsija, tedaj se na novo oživi in na novo razcvete.

Saj to solnce mora vsem Slovenom prisijati: Bog daj, da bi nas skoro z vso miloto ogrelo, da nam sedanji mraz po narodnih vrtilih preveliko škode ne stori!

Avstrijske naselbine v Paragvaji (južna Amerika). Za pravno varstvo svojih podložnih, isto tako tudi v pospeh kupčije, imajo države po tujem ministerske residente in konsule. Tak je v Buenos-Ayres pl. g. Gravenegg. Da se sam prepriča, kake so avstrijske naselbine po posameznih glavnih mestih v Paragvaji, je potoval g. pl. Gravenegg mesca septembra; naznanila so okoli srede mesca oktobra in se glasé: C. k. ministerski resident je zapustil Buenos-Ayres 4. septembra, peljal se je po železnici do Campana, pelje se na parobrodu po reki Parana do Rosario. V tem mestu je kacic 100 avstrijskih državljanov; večidel so iz Istre in Dalmacije, in so vsi brodarji v ladjestaji. V pravnih zadevah se zatekajo k nemškemu namestnemu konsulu g. Tietjen, dasiravno ta dobro zastopa njih koristi, vendar so želeli avstrijskega konsula v Rosariji. Prihodnjega dne se je vozil gospod c. k. resident 18 ur po reki Parana in je prišel v mesto istega imena; v imenu ministerstva sta ga tam pozdravila kapitan v ladjestaji in »jefe politico«, in sta mu bila na razpolaganje. Tam je tudi g. Giovanelli iz Brač (Brazza, otok pri Dalmaciji) uže 23 let, eden najodličnejših in imovitih stanovalcev. V ladjestaji je 80—90 Dalmatincev. Precejšno število Avstrijancev je tudi v naselbini poleg Parane. Njih koristi zastopa prostovoljno imenovani g. Giovanelli, in navadno z uspehom. Po tridnevni vožnji po noči in po dnevi je prišel pl. Gravenegg 9. septembra v »Corrientes«. V sosednji naselbini »Resistencia« živi več avstrijskih naseljencev, katere pravno zastopa k. italijanski konsularni agent Annibale Chiesa. Tudi v ladjestaji v »Corrientes« je več Dalmatincev, in v mestu ima g. Centner iz Dunaja prodajnico ur. V Villa Formosa-Gran-Chaco je najdel naslednji dan pl. Gravenegg 30 družin iz Primorja in južnih Tirolov, in 11. septembra je bil zopet v glavnem mestu dežele v Asunzion-u. Nekatere dni poprej je novi president g. Caballero nastopil svojo vlado. Kakor on, tako je tudi minister vnanjstva, Don J. Secundo Decord, c. k. residenta častno sprejel, ter obetal podpirati namen potovanja. Tako je ravnal tudi nemški konsul tam, g. Henrik Mangels. Avstrijancev je tam kacic 80, skoz in skoz delavnih ljudi. V Paragvaji, ki je 72 kilometrov od tam na železnici, je tudi nekaj Avstrijancev iz Primorja in južnih Tirol. Avstrijanci so tudi v Villa Occidental, sedaj Villa Hayes. Vozil se je pl. Gravenegg tje z imenovanim ministrom na vladnem parniku. Iz Asunciona je šel v Santa-Te, da obiše naselbino »Esperanza«, ki je 7 milj od tam, in potem nazaj v Buenos-Ayres, kamor se je povernil 7. oktobra.

Vse je preštel, pretehtal in premeril. Strašne so naravne sile, nevihta, povodenj, ogenj, a najhujši zmed vseh je potras. — A to niso le šibe Božje, marveč vse služi višjemu namenu stvarjenja, ničesa se ne zgodi slučajno, a vse po večnih postavah, dasiravno človek tega ne razume in ne more naprej vediti. — Od potresa v Zagrebu sedaj ves svet govori, in zopet časopisi pripovedujejo o potresih na Irskem in Skotskem; gora Vesuv je zopet začela bruhati. Sedaj se eglša jezuit P. Kolberg, ki razvija novo teorijo v potresih; po njegovih mislih se giblejo sile, skrite v tmini zemlje, po splošnem naravnem zakonu, soglasno z drugimi silami delujejo, da se izverši božji namen stvarjenja. On tako-le pravi: Na poveršji našega planeta delajo počasi, a neprestano sile, ki razdirajo njega poveršje. Skale razpadajo, voda iz virov razpira in zemljo odnaša, bistrice in reke iz gorá kamnje in perst valé in jih tako počasi znižujejo, morje zajeda in razdira bregove. Vse okorelo (starres) se počasi pomika v morje, ker delavne sile zmagujejo nedelavne. Za posamezna leta je to delavno

neznatno, a če to traja tisoče in tisoče let, veliko izda. To razdejanje je uže bilo tako veliko, da bi bila lahko zginila vsa suha zemlja. Ko bi to okorelo res bilo brez pogoja (absolutno) oterpuno, in bi si ne dalo premakniti, bi uže suhe zemlje več ne bilo, vse bi bilo na dno brezkončnega morja. Dasiravno je ta terdina na videz oterpuno, ima pa vendar oživljajočo moč v sebi. Vidi se, kakor da bi unanje sile uničevale naš planet, a njegove široke persi se vzdigujejo in znižujejo, kakor pri živečem bitji; iz naročja vodá, ki vse požirajo, vzdigujejo se nove celine, a stare zginjujejo; nove celine, okinčane z gorami, tako zelo potrebnimi, se prikazujejo, a stare se skrivajo, čakaje prestvarjenja. Neizvedljive sile zemeljske globine so tedaj veliko močnejši od nam znanih in vidnih v morji in v podnebji; sè silovito zmagajo težo in voda se mora pretakati tje, kjer je potrebna. Ali se nam je tedaj čuditi, če se skalnata, tako malo gibčna skorija pod tako velikansko silo, ki jo zaseda, začne tresti, in nas potres strasi, ali se pri takem silnem dergnenji, ki se ne da z ničemer primeriti, vname zemlja na najslabejših krajih in raztopleno kamenje vkviško tlačí.

Potresi niso tedaj le kazen Božja, marveč pri njih se razodeva in kaze naravna sila, ki prenavlja obličje zemlje. Kakšna pa je ta sila. Ali je samo jedna, ali jih je več, nad katerimi pa le jedna vlada? In kako delajo te sile, da stvarjajo celine in morja, gore in ravnine.

Naj višje zgrade na svetu. Takaj je v prvi versti Kolin; stolpa stolne cerkve ravno dodelana sta visoka 157 m. Navadno beremo, da je za tem najvišja stavba stolp pri cerkvi sv. Nikolaja v Hamburgu, ki je visok 144·2 m. A od dné 29. septembra 1876 ni več tako; ta dan je bil namreč dodelan nadstrešni stolpič (Dachreiter) na stolni cerkvi v Rouen na Francoskem; meri pa ta stolpič od tlaka v cerkvi do verha 151·12. Do l. 1822 je bil tam lesen stolpič, s svincom krit, a je pogorel. Sedanji stolpič je iz vlitiga železa, začeli so ga staviti uže l. 1827, nekaj ni bilo denarjev, nekaj pa strokovnjaki niso odobravalí tvarino. Pravijo, da je stolpič stal mestu in državi nad 1 milijon frankov.

Naj pridejo tedaj zapored naj višje zgrade.

1. Stolpa pri stolni cerkvi v Kolinu	157·00
2. Nadstrešni stolpič pri stolni cerkvi v Rouen	151·12
3. Cerkev sv. Nikolaja v Hamburgu	144·20
4. Cerkev sv. Petra v Rimu: 138 m., a drugi pravijo	143·10
5. Cerkev, Münster, v Strassburgu	142·10
6. Sv. Martin v Landshutu (Bavarsko)	141·00
7. Piramida Cheops v Gizeh	137·00
8. Sv. Štefan na Dunaji	136·70
9. Stolna cerkev v Amiens (Francosko)	134·00
10. Piramida Chephrem	133·00
11. Stolna cerkev v Freiburgu (Breisgau)	125·00
12. Stolna cerkev v Antverpnu	123·00
13. Stolna cerkev v Florenci	119·00
14. Št. Pavelska cerkev v Londonu	111·30
15. Farna cerkev v Schweidnitz	109·00
16. Stolnica v Milanu	109·00
17. Posvetovalnica v Bruselu	108·00
18. Štirioglati stolp Asinelli na Laškem	107·00
19. Invaliden-Dom v Parizu	105·00
20. Stolnica v Magdeburgu	103·60

21. Stolnica v Avgzburgu	102'00
22. Cerkev Matena v Vezel (Vestfalija)	102'00
23. Grajski stolp v Draždanah	101'00
24. B. D. M. cerkev v Monakovem	99'00
25. Petrova cerkev v Berolinu	96'00
26. Stolp na posvetovalnici v Berolinu	88'00
27. Stop pri cerkvi sv. Aldegunde v Emerich	81'81
28. Cerkev stolp v Erkelenc	81'50
29. Cerkev (Münster) v Ulmu	80'00

Poslednja cerkev je po prostoru četrta, kar jih je sedaj na svetu, stolpa sta začeta, a dodelana bosta kedaj? Berzkone nikoli, sicer pravijo, sedaj ko sta stolpa v Kolinu dodelana, bomo začeli delati v Ulmu, ali, ali?!

O stanji šolstva na Štajarskem v letu 1880 posnamemo iz uradnega poročila sledeče: Bilo je v tej deželi 738 javnih ljudskih šol, 14 šolskih podružnic, 7 ljudskih šol pri tovarnicah, 37 privatnih šol in 2 šolski postaji, kamor so učitelji bližnje šole podučevati hodili. 381 šolskih poslopij je popolnoma ali dobro zadostovalo, 293 jih je še in 164 je manj ali celo ni zadostovalo postavnim tirjatvam.

Šolska priprava je bila v 355 šolah celo primerna, v 311 manj primerna in v 72 šolah pa njenemu namenu ni vstrezala.

Število za šolo vpisanih otrok je bilo 151.662. Od teh je obiskovalo više šole 1528, v privatnih šolah ali pa doma se jih je podučevalo 5385; pri tovarnicah jih je v šolo hodilo 146; zaradi telesne ali duševne nezmožnosti ni šole obiskovalo 3395 otrok. Ker so vsi ti otroci po §. 23 derž. sl. postave šolskega obiskovanja oproščeni, tedaj se skerči število tistih, ki po postavi v šolo hoditi moraje, na 141.208, od katerih je obiskovalo javne šole 130.239 ter je šolski nauk zanemarjalo 10.969 otrok ali 7'87 odstotkov. Od teh 10.969 jih spada 4895 na višo starostno stopinjo. Od 13 in 14 let starih učencev je bilo po letu šolskega obiskovanja oproščenih 7589.

Kar se tiče uspehov v didaktičnem oziru, kaže se vedno večji napredek. Tudi to leto se je število dobrih šol pomnožilo in sicer so bili uspehi na 92 šolah zeló povoljni, na 463 povoljni, na 151 manj povoljni, in samo na 32 nedovoljni.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji Kamniškem. Na 1razredni ljudski šoli v Čemšeniku, učit. služba, l. p. 400 gl. in prosto stanovanje. Prošnje do 10. prosenca 1881 pri c. k. okraj. sl. svétu v Kamniku.

V šolskem okraji Radovljiškem. Na 1razredni ljudski šoli v Kranjski gori, učit. služba, l. p. 450 gl. in prosto stanovanje; do 10. prosenca 1881.

V šolskem okraji Černomeljskem. Na 2razredni dekliški šoli v Černomlji, I. učiteljska služba, l. p. 450 gl., in druga l. p. 400 gl.; na 4razredni ljudski šoli v Metliki, učiteljska služba, l. p. 450 gl.; do konca decembra 1880. (Obrok je uže tedaj minul.)

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Stalno so umeščeni: G. Janez Kermavnar na 2razredni šoli v Zgor. Logatcu; g. Štefan Francel v Studenem in g. Filip Kete v Zagorji na Notranjskem; gdč. Leopoldine Rozman iz Berda p. Podpeči v Radovljici in gdč. Pavla pl. Renzenberg v Vipavi. — V Postojno ima priti tudi g. Jakob Dimnik, sedaj zač. učitelj na Igu.